

Nr 121.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till underhåll av vissa historiska byggnader m. m.; given Stockholms slott den 15 februari 1935.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Henning Leo.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 15 februari 1935.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Leo:

I årets statsverksproposition (sjätte huvudtiteln, punkt 39) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde varda riksdagen förelagd, till underhåll av vissa historiska byggnader m. m. för budgetåret 1935/1936 beräkna ett reservationsanslag av 100,000 kronor. Sedan beredningen av detta ärende fullbordats, torde jag nu ånyo få anmäla detsamma.

Bihang till riksdagens protokoll 1935. 1 saml. Nr 121—122.

459 35 1

Förut denna dag har Kungl. Maj:t på föredragning av chefen för finansdepartementet beslutat avlåtande till riksdagen dels av proposition angående inrättande från och med den 1 juli 1935 av en särskild fond, benämnd statens allmänna fastighetsfond, dels ock av proposition med förslag till inkomst- och utgiftsstat för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1935/1936.

Det i propositionen angående inrättande av statens allmänna fastighetsfond framlagda förslaget innebär, att vissa av de kronans fastigheter, som stå under fångvårdsstyrelsens, utrikesdepartementets, medicinalstyrelsens och byggnadsstyrelsens förvaltning, skola från och med budgetåret 1935/1936 redovisas såsom tillgångar i rikshuvudboken å en särskild fond, benämnd statens allmänna fastighetsfond, varvid kostnaderna för fastigheternas underhåll m. m. skola bestridas av fonden. Enligt samma proposition skall omfattningen av det fastighetsbestånd, som bör upptagas till redovisning å fonden, i stort sett bestämmas av regeln, att denna redovisning bör avse all den staten tillhöriga — åt affärsverken ej upplåtna — fasta egendom, som lämnar en i penningar uppskattbar avkastning eller representerar ett nyttjande- eller avyttringsvärde, som kan evalveras i penningar. Med tillämpning av denna regel skola från redovisning å fonden vara uteslutna sådana rent improduktiva fastighetsobjekt som fästningsruiner, historiska minnesmärken och dylikt. Den fråga, jag här har att behandla, avser bestridande av underhållskostnader m. m. för nyssberörda improduktiva fastighetsobjekt.

Innan jag ingår på en redogörelse för i ärendet föreliggande utredningar, vill jag erinra, att här ifrågasvarande kostnader för närvarande till största delen bestridas från anslag under sjätte huvudtiteln, nämligen dels det ordinarie reservationsanslaget till byggnader och reparationer, dels ock det extra anslaget till förstärkning av samma reservationsanslag. Dessutom täckas vissa kostnader från det under sjätte huvudtiteln uppförda ordinarie förslagsanslaget till kostnader för lyshållning m. fl. utgifter för kronans publika hus i Stockholm.

I utlåtande den 31 oktober 1934 i ärendet angående inrättande av en statens allmänna fastighetsfond behandlade *byggnadsstyrelsen* närmare bland annat frågan om underhåll av här ifrågasvarande s. k. improduktiva fastighetsobjekt.

Byggnadsstyrelsen anförde därvid, att de under styrelsens förvaltning ställda fastigheterna i allmänhet uppfyllde den angivna bestämmelsen om produktivitet. Emellertid förvaltade styrelsen utom fastigheter av dylik mera produktiv art även sådana som icke vore produktiva, t. ex. fästningsruiner, vissa slott, Rid-darholmskyrkan m. m. Dessa senare fastighetsobjekt torde enligt styrelsens mening icke böra införas under fonden utan alltjämt förvaltas av styrelsen på ungefär samma sätt som nu skedde för alla under styrelsens vård ställda fastigheter och alltså för underhållet föranleda särskilda anslag å sjätte huvudtiteln. Det nuvarande anslaget till byggnader och reparationer skulle alltså ersättas med ett mindre anslag, avsett för förvaltning av dessa sistnämnda fastighetsobjekt. Anslaget kunde lämpligen benämnas »anslag för förvaltning av vissa improduktiva fastigheter» eller »anslag till förvaltning av

historiska byggnader, ruiner m. m.». Rörande ifrågavarande anslags storlek m. m. förklarade sig styrelsen hava för avsikt att senare inkomma med utredning.

Den sålunda i utsikt ställda utredningen har av byggnadsstyrelsen avgivits den 28 november 1934.

Byggnadsstyrelsen har därvid till en början anført, att till ifrågavarande grupp av fastigheter först och främst borde hänföras följande egendom, nämligen: Ridderholmskyrkan, Karl XII:s, Karl XIII:s, Gustaf II Adolfs och Karl XIV Johans statyer samt Obeliskens å Slottsbacken i Stockholm, ävensom Kalmar, Vadstena, Malmöhus och Läckö slott, Dalarö skans, Bohus fästningsruin, Nyköpings slottsruin, Uppsala befästningsruiner, Borgholms slottsruin, John Ericssonsmonumentet i Filipstad, Brömsebromonumentet, Kvidingemonumentet, Mora stenar, f. d. tullhuset vid Ljugarn, Linnés Hammarby, Ornässtugan, kungsladorna vid Isala och Rankhyttan samt Utmelandsmonumentet. Till denna grupp torde jämväl böra föras de två statliga teaterbyggnaderna i Stockholm, vilka vore avgiftsfritt upplåtna till respektive teaterbolags styrelser, som bekostade det invändiga underhållet. Endast det utvändiga underhållet bestredes för närvarande av till byggnadsstyrelsens förfogande ställda medel. Någon anledning att vidtaga en förändring rörande denna anordning ansåge styrelsen icke föreligga. Slutligen torde hit böra föras stadionbyggnaden. Dess förvaltning och underhåll ombestyrdes och bekostades av stadionstyrelsen. Byggnadsstyrelsen hade endast överinseendet över byggnaden. Ej heller härvidlag torde skäl föreligga till förändring.

I en vid skrivelsen fogad förteckning, beträffande vilken jag torde få hänvisa till handlingarna i ärendet, har styrelsen sammanfört samtliga ovannämnda fastighetsobjekt samt angivit de ungefärliga belopp, till vilka man skäligen borde beräkna det årliga underhållet av desamma, och vilka uppginge till en sammanlagd summa av 150,000 kronor. Med avseende å storleken av de skilda beloppen har styrelsen framhållit, att underhållskostnaden för en fastighet icke vore lika år från år annat än vad rörde allmänna omkostnader och utgifter för mindre reparationer. I övrigt varierade underhållskostnaderna väsentligt, beroende på tidvis inträdande behov av större reparationsarbeten, t. ex. fasad-reparationer, ny yttertaksbeläggning, större ledningsarbeten m. m. Då det, såsom här vore fallet, vore fråga om ett större antal fastighetsobjekt, utjämnades dessa olikheter på så sätt, att under ett visst år ett objekt komme i åtnjutande av en större del av anslaget än beräkningen angäve och ett annat år av en mindre del.

Beträffande de tre större objekten, nämligen Kalmar och Läckö slott samt Bohus fästningsruin, vilka tillsammans beräknats draga en årlig kostnad av 80,000 kronor, har byggnadsstyrelsen erinrat om följande:

På grund av att anslaget till byggnader och reparationer icke i erforderlig utsträckning lämnat tillgång till bestridande av kostnaderna för iståndsättande och konservering av Kalmar och Läckö slott, hade byggnadsstyrelsen den 22 september 1925 gjort framställning till Kungl. Maj:t om anvisande av ett

särskilt anslag för budgetåret 1926/1927 av 100,000 kronor för dessa arbeten. Framställningen hade lett till att anslaget till byggnader och reparationer för budgetåret 1926/1927 ökats med 50,000 kronor för angivna ändamål. Sedermera hade under vart och ett av de fem budgetåren 1927—1932 på samma sätt anvisats 50,000 kronor samt för budgetåret 1932/1933 30,000 kronor. De senaste två budgetårens hårt beskurna anslag till byggnader och reparationer hade givetvis icke medgivit andra arbeten än de, som erfordrats för att i görligaste mån hindra ras och annan förstörelse. Ett å Kalmar slotts södra postej inträffat ras hade emellertid medfört att i årets generalplan måst upptagas ett belopp å sammanlagt 26,130 kronor för bekostande av arbeten å Kalmar slott. Ett återupptagande av den tidigare behandlingen av dessa två kulturhistoriskt så värdefulla byggnader, bestående bland annat av välbehövliga konserverings- och restaureringsåtgärder, syntes icke lämpligen böra undanskjutas. Styrelsen hade för den skull i ovannämnda förteckning upptagit ett belopp av tillsammans 50,000 kronor för dessa två byggnader. Sedan Bohus fästningsruin från den 1 juli 1925 ställts under styrelsens förvaltning, hade under vartdera av de sex budgetåren 1926—1932 ett belopp av 30,000 kronor anvisats för konserveringsarbeten å ruinen, för budgetåret 1932/1933 ett belopp av 20,000 kronor samt för budgetåret 1933/1934 15,000 kronor. Sedermera hade, med anledning av byggnadsstyrelsens skrivelse den 31 augusti 1933 med förslag till vissa till 660,000 kronor beräknade konserveringsarbeten, Kungl. Maj:t den 8 december 1933 beslutat att dylika konserveringsarbeten skulle såsom statligt reservarbete utföras för ett belopp av 280,000 kronor. Då dessa arbeten torde kunna beräknas vara avslutade ungefär i mitten av budgetåret 1935/1936, hade byggnadsstyrelsen ansett behövt, att för tiden därefter, liksom förut i regel varit fallet, ett belopp av 30,000 kronor årligen reserverades för konserveringsarbeten å fästningsruinen.

Beträffande förvaltningen av de icke produktiva fastighetsobjekten har byggnadsstyrelsen anfört att i övrigt intet särskilt syntes vara att framhålla, utan torde densamma böra fortgå på samma sätt som hittills.

Med anledning av vad sålunda anförts och under förutsättning att 1935 års riksdag beslutar inrättandet av en statens allmänna fastighetsfond har byggnadsstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå 1935 års riksdag att för budgetåret 1935/1936 till underhåll av vissa icke produktiva fastigheter anvisa ett reservationsanslag av 150,000 kronor.

Departements-
chefen.

I ilighet med de av chefen för finansdepartementet tidigare denna dag framlagda riktlinjerna för inrättande av en statens allmänna fastighetsfond bör från och med budgetåret 1935/1936 under sjätte huvudtiteln uppföras ett särskilt anslag för att bestrida underhålls- m. fl. kostnader för sådana under byggnadsstyrelsens förvaltning stående fastighetsobjekt, vilka icke införs under fastighetsfonden. Berörda anslag, vilket bör erhålla reservationsanslags natur, synes lämpligen kunna, på sätt preliminärt föreslagits i årets sjätte huvudtitel, benämnas »Underhåll av vissa historiska byggnader m. m.»

För ändamålet har, såsom inledningsvis erinrats, i årets statsverksproposition beräknats ett belopp av 100,000 kronor. Byggnadsstyrelsen har i sin utredning den 28 november 1934 beräknat ett belopp av 150,000 kronor bliva erforderligt för budgetåret 1935/1936.

I sistberörda belopp ingå emellertid, såsom framgår av byggnadsstyrelsens av mig förut återgivna utredning, dels 50,000 kronor för fortsatta konserverings- och restaureringsåtgärder å Kalmar och Läckö slott, dels ock 30,000 kronor för konserveringsarbeten å Bohus fästningsruin. Beträffande de anslag, som å riksstaten tidigare utgått för här ifrågavarande ändamål, tillåter jag mig hänvisa till den redogörelse, som lämnats av byggnadsstyrelsen i dess nyssberörda utredning. I likhet med vad som varit fallet under de senaste åren torde för nästkommande budgetår särskilda medel å riksstaten icke böra beräknas för fortsättande eller återupptagande av de tidigare bedrivna konserverings- eller restaureringsarbetena. Arbetena å dessa byggnadsminnesmärken torde kunna ännu ett år inskränkas till botande av utvändiga skador och skyddsarbeten till förhindrande av större skador. I den mån dessa skyddsarbeten äro av mindre omfattning, böra medel kunna beredas inom ramen av det anslag, jag i här förevarande sammanhang har för avsikt att äska. Skulle under nästa budgetår större, nu oförutsebara arbeten nödvändiggöras — exempelvis av sådan anledning som det av byggnadsstyrelsen i dess utredning omförmälda raset å Kalmar slott — vilka icke rimligen kunna rymmas inom anslaget ram, lär det få ankomma på Kungl. Maj:t att efter framställning av byggnadsstyrelsen fatta beslut om beredande av täckning med tillgängliga medel för de härav föranledda kostnaderna.

Det av byggnadsstyrelsen i dess utredning äskade anslaget kan vid bifall till vad jag nu förordat för nästkommande budgetår beräknas till (150,000 — 80,000) 70,000 kronor.

Emellertid måste under här förevarande anslag medel beredas till ytterligare andra ändamål.

Såsom i det föregående erinrats, finnes i riksstaten under sjätte huvudtiteln uppfört ett ordinarie förslagsanslag å för närvarande 60,000 kronor till lyshållning m. fl. utgifter för kronans publika hus i Stockholm.

Av propositionen med förslag till inkomst- och utgiftsstat för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1935/1936 framgår att till utgiftsstaten för fastighetsfonden skola överflyttas utgifter, beräknade till 30,000 kronor, för ändamål, vilka för närvarande bekostas från nyssberörda anslag. Återstoden av de för närvarande från lyshållningsanslaget bestridda utgifterna, i avrundat tal 30,000 kronor, avse sådana ändamål att, såsom förutsatts i statsverkspropositionen, de för deras täckande erforderliga medlen lämpligen böra sammanföras med kostnaderna för underhåll av vissa historiska byggnader m. m. till ett anslag.

Berörda anslag skulle då för budgetåret 1935/1936 behöva upptagas med (70,000 + 30,000) 100,000 kronor eller samma belopp, som för ändamålet beräknats i årets sjätte huvudtitel.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Kungl. Maj:ts proposition nr 121.

att till *underhåll* av *vissa historiska byggnader m. m.* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 100,000.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Fredric Hawerman.
